

กลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย EFFECTIVE CLASSROOM MANAGEMENT STRATEGIES FOR DIVERSE LEARNERS

เอกพิสิษฐ์ ฝีมื่อดี

Aekpisit Feemueedee

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

Loei Nong Bua Lamphu Secondary Educational Service Area Office

*Corresponding author, e-mail: aekpisit.fee@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอกลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย โดยมุ่งเน้นการตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนทั้งในด้านความสามารถ วัฒนธรรม ภาษา และรูปแบบการเรียนรู้ ท่ามกลางบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความหลากหลายมากขึ้น การจัดการชั้นเรียนที่เหมาะสมกลายเป็นความท้าทายสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 บทความนี้วิเคราะห์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติที่มิงานวิจัยรองรับจากนักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วยหกประเด็นหลัก ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างทางวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย การประเมินผลที่หลากหลาย และการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษพบว่า การผสมผสานกลยุทธ์ต่างๆ อย่างเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วม แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ ครูต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการวิจัยในชั้นเรียน และมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ บทความนี้มีข้อเสนอแนะสำหรับครู ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลายในบริบทการศึกษาไทย

คำสำคัญ: การจัดการชั้นเรียน, ความหลากหลายของผู้เรียน, การสอนที่ตอบสนองทางวัฒนธรรม, การจัดการพฤติกรรม, การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

Abstract

This academic article presents effective classroom management strategies for diverse learners, focusing on responding to different needs of students in terms of abilities, cultures,

languages, and learning styles. In the rapidly changing and increasingly diverse social context, appropriate classroom management has become a significant challenge for teachers in the 21st century. This article analyzes theories and practices supported by research from both Thai and international educators, covering six main aspects: creating supportive learning environments, positive behavior management, culturally responsive teaching, using technology to support diverse learning, multiple assessment methods, and continuous professional teacher development. The study found that appropriately combining various strategies to fit learners' contexts can effectively promote participation, motivation, and academic achievement. The key conditions include continuous teacher development, classroom research, and establishing professional learning communities. This article provides recommendations for teachers, school administrators, and relevant agencies in promoting effective classroom management for diverse learners in the Thai educational context.

Keywords: Classroom Management, Learner Diversity, Culturally Responsive Teaching, Behavior Management, Participatory Learning

บทนำ

ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายมากขึ้น ชั้นเรียนกลายเป็นพื้นที่ที่รวมผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในหลายมิติ ทั้งด้านความสามารถ ภูมิหลังทางวัฒนธรรม ภาษา สังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงรูปแบบการเรียนรู้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560) กระแสโลกาภิวัตน์ การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม ส่งผลให้ห้องเรียนในปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าในอดีต ทั้งในเขตเมืองและชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชายแดนหรือเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีการเคลื่อนย้ายของผู้คนอย่างต่อเนื่อง (อมรวิรัช นาครทรรพ, 2559) นอกจากนี้ แนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ที่มุ่งให้ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ยิ่งเพิ่มความท้าทายให้กับครูในการจัดการชั้นเรียนที่มีผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษร่วมกับผู้เรียนปกติ (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2561) การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นความท้าทายสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เพียงต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาการ แต่ยังต้องมีทักษะในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีความหลากหลาย เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนทุกคน (วิจารณ์ พานิช, 2558) สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นย้ำความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล และมุ่งพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของแต่ละคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

ในบริบทของประเทศไทย ความหลากหลายในชั้นเรียนปรากฏในหลายลักษณะ ทั้งความแตกต่างทางเศรษฐกิจ ภาษาถิ่น ชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม (สุทธิวรรณ ดันตริจนาวงศ์, 2561) โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่สูงทางภาคเหนือ และพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่จำนวนมาก (จรัส สุวรรณเวลา, 2560) นอกจากนี้ ความแตกต่างในด้านความสามารถ ความถนัด และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนยังเป็นความหลากหลายที่พบได้ในทุกห้องเรียน ซึ่งครูจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการจัดการที่เหมาะสม Emmer และ Stough (2561) ได้นิยามการจัดการชั้นเรียนว่าเป็นกระบวนการในการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับ Weinstein และคณะ (2562) ที่ขยายความเพิ่มเติมว่า การจัดการชั้นเรียนในบริบทที่มีความหลากหลายจำเป็นต้องคำนึงถึงมิติทางวัฒนธรรมและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนรู้สึกปลอดภัย ได้รับการยอมรับ และมีความเท่าเทียมในโอกาสทางการเรียนรู้ ในด้านความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน งานวิจัยของ Marzano (2563) ได้แสดงให้เห็นว่า การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้สูงถึงร้อยละ 20 ซึ่งสูงกว่าอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆ ในระดับโรงเรียน อาทิ หลักสูตร การประเมินผล และภาวะผู้นำของโรงเรียน ในขณะที่ Hattie (2563) ได้สังเคราะห์ผลการวิจัยและพบว่า การจัดการชั้นเรียนมีขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ 0.52 ซึ่งแสดงถึงผลกระทบในระดับปานกลางถึงสูงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แม้จะมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน แต่ครูจำนวนมากยังขาดความรู้และทักษะในการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทที่มีความหลากหลาย (สมพงษ์ จิตระดับ, 2559) สถาบันผลิตครูและหน่วยงานพัฒนาครูจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของครูในด้านนี้ ควบคู่ไปกับความรู้ในเนื้อหาวิชาและศาสตร์การสอน (Darling-Hammond และคณะ, 2560)

บทความนี้นำเสนอกลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย โดยอ้างอิงจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมประเด็นสำคัญ อาทิ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างทางวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย การประเมินผลที่เหมาะสม และการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังให้เป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการชั้นเรียนที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนในบริบทสังคมไทย

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนมีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียน สุขุม อมรวิวัฒน์ (2559) เสนอว่า การจัดการชั้นเรียนควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน

โดยจัดพื้นที่ให้ยืดหยุ่น เอื้อต่อกิจกรรมที่หลากหลาย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Hattie (2563) ที่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง

การจัดพื้นที่ทางกายภาพ

การจัดพื้นที่ทางกายภาพควรเอื้อต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2558) เสนอว่า ห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ควรปรับเปลี่ยนได้ตามกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การจัดโต๊ะเป็นกลุ่มสำหรับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือจัดเป็นวงกลมสำหรับการอภิปราย ทั้งนี้ Weinstein และคณะ (2562) แนะนำให้จัดพื้นที่ส่วนตัวสำหรับผู้เรียนที่ต้องการความสงบ และพื้นที่สำหรับทำงานกลุ่มสำหรับผู้ที่ชอบปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

การสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยา

บรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนมีความสำคัญไม่น้อยกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทิศนา แหมมณี (2561) กล่าวว่า บรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย เคารพซึ่งกันและกัน จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นเรียนที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pianta และคณะ (2560) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่ดีส่งผลเชิงบวกต่อการปรับตัวทางสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก

การจัดการพฤติกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการชั้นเรียน Marzano (2563) เสนอว่า การจัดการพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพควรเน้นการป้องกันมากกว่าการแก้ไข และใช้วิธีการเชิงบวกมากกว่าการลงโทษ

การกำหนดกฎและข้อตกลงร่วมกัน

สมพงษ์ จิตระดับ (2559) เสนอให้ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน กระบวนการนี้ควรคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิหลังของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Simonsen และคณะ (2561) ที่ว่า กฎระเบียบที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และได้รับการยอมรับจากผู้เรียนจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการกำหนดจากครูฝ่ายเดียว

การเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

การเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมวินัยเชิงบวก อรพันธ์ุ ประสิทธิ์รัตน์ (2560) แนะนำการใช้การเสริมแรงที่หลากหลาย ทั้งการให้คำชม รางวัล สิทธิพิเศษ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากสิ่งที่เป็นแรงเสริมสำหรับเด็กคนหนึ่งอาจไม่มีผลกับอีกคนหนึ่ง เช่นเดียวกับ Bear (2563) ที่เน้นย้ำว่า การเสริมแรงควรมุ่งเน้นการพัฒนาแรงจูงใจภายในมากกว่าการใช้รางวัลภายนอกเพียงอย่างเดียว

การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Culturally Responsive Teaching) มีความสำคัญอย่างยิ่ง Gay (2561) นิยามแนวคิดนี้ว่าเป็นการใช้ความรู้ทางวัฒนธรรม ประสบการณ์ก่อนหน้า และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เพื่อทำให้การเรียนรู้มีความหมายและประสิทธิภาพมากขึ้น

การบูรณาการความหลากหลายทางวัฒนธรรมในบทเรียน

สุทธิวรรณ ดันตริจนาวงศ์ (2561) เสนอให้บูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่หลากหลายในบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนรู้สึกว่าคุณค่าและได้รับการยอมรับ นอกจากนี้ Hammond (2562) แนะนำให้ใช้ตัวอย่าง กรณีศึกษา และสื่อการเรียนรู้ที่สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และประสบการณ์ของผู้เรียน

การพัฒนาความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม

การพัฒนาความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมของครูและผู้เรียนเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการชั้นเรียนที่ตอบสนองความแตกต่างทางวัฒนธรรม อมรวิรัช นาครทรรพ (2559) เสนอให้มีการอบรมครูเพื่อพัฒนาความเข้าใจและความไวต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกับ Nieto (2562) ที่เน้นย้ำความสำคัญของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เคารพความแตกต่างและส่งเสริมความเท่าเทียม

การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

เทคโนโลยีสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2562) กล่าวว่า เทคโนโลยีช่วยให้ครูสามารถปรับการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน

การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ที่แตกต่าง

Tomlinson และ Moon (2563) เสนอว่า เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่าง (Differentiated Instruction) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง เช่น การใช้แอปพลิเคชันที่ปรับระดับความยากง่ายตามความสามารถของผู้เรียน หรือการใช้สื่อหลากหลายรูปแบบที่ตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

การส่งเสริมการเข้าถึงและการมีส่วนร่วม

จรัส สุวรรณเวลา (2560) เน้นย้ำว่า การใช้เทคโนโลยีในชั้นเรียนควรคำนึงถึงความเท่าเทียมในการเข้าถึง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจหรือมีความต้องการพิเศษ สอดคล้องกับ Rose และคณะ (2561) ที่เสนอหลักการออกแบบการเรียนรู้สากล (Universal Design for Learning) ซึ่งใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการนำเสนอเนื้อหา การแสดงออก และการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย

การประเมินผลที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียน

การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสำหรับชั้นเรียนที่มีความหลากหลายควรสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน และใช้วิธีการที่หลากหลาย ศิริชัย กาญจนวาสิ (2560) เสนอแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งเน้นการประเมินผลในสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง

การใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย

Brookhart (2563) แนะนำให้ใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ แฟ้มสะสมงาน การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน และการทดสอบแบบดั้งเดิม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมความสามารถและทักษะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สอดคล้องกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2561) ที่เสนอว่า การประเมินควรมีความยืดหยุ่นและปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา และรูปแบบการเรียนรู้

การให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ

Hattie และ Timperley (2560) ชี้ให้เห็นว่า การให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีประสิทธิภาพมีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลป้อนกลับนั้นเฉพาะเจาะจง สร้างสรรค์ และทันเวลา นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2562) เสนอให้ปรับวิธีการให้ข้อมูลป้อนกลับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงภูมิหลัง วัฒนธรรม และบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน

การพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชั้นเรียนที่มีความหลากหลาย Darling-Hammond และคณะ (2560) พบว่า การพัฒนาวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะต่อเนื่อง เน้นการปฏิบัติจริง มีการสะท้อนคิด และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กำหนดนโยบายสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาความสามารถในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน ซึ่งถือเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของครูในยุคปัจจุบัน

แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูด้านการจัดการชั้นเรียน

การพัฒนาวิชาชีพครูด้านการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2562) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสอนและการจัดการชั้นเรียนในบริบทประเทศไทย ดังนี้

1. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบต่อเนื่อง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง การวิเคราะห์กรณีศึกษา และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครู งานวิจัยของ ศักดิ์ชัย นิรัญทิว (2560) พบว่า การฝึกอบรมที่มีการติดตามผลและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องช่วยให้ครูสามารถพัฒนาทักษะการจัดการชั้นเรียนได้อย่างยั่งยืนมากกว่าการอบรมแบบครั้งเดียว

2. การนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching) จุติมา รัตนพลแสนย์ (2561) เสนอว่า การนิเทศแบบชี้แนะโดยผู้เชี่ยวชาญหรือเพื่อนครูที่มีประสบการณ์ช่วยให้ครูได้รับข้อมูลป้อนกลับที่ตรงประเด็นและนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Knight (2563) ที่พบว่า การชี้แนะแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) ช่วยเพิ่มอัตราการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ในห้องเรียนจริงได้มากกว่าร้อยละ 80

3. การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์จึงเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2562) ได้พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูในด้านต่างๆ รวมถึงการจัดการชั้นเรียน ซึ่งครูสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และยังสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั่วประเทศ

4. การพัฒนาผ่านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ วิเชียร อารังโสติสกุล (2561) ชี้ให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน สถาบันผลิตครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ทรัพยากร และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการชั้นเรียน ตัวอย่างเช่น โครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวิถีพุทธ หรือโรงเรียนเครือข่ายการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิจารณ์ พานิช (2563) เสนอแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มครูเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และพัฒนาแนวทางการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ DuFour และคณะ (2561) ที่พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ช่วยให้ครูพัฒนาทักษะการจัดการชั้นเรียนและการสอนที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนได้ดีขึ้น

ในบริบทของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา และกำหนดให้ครูสามารถนำชั่วโมงการเข้าร่วมกิจกรรม PLC ไปใช้ในการเลื่อนวิทยฐานะได้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2562) มาลินี ธรรมบุตร (2561) ได้ศึกษาการดำเนินงาน PLC ในโรงเรียนต้นแบบและพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำที่สนับสนุนและร่วมเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนทรัพยากร และร่วมกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกับครู
2. การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม สมาชิกในชุมชนต้องมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมในการพัฒนาการจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน
3. การเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ สมาชิกต้องเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนจริง
4. การสะท้อนผลการปฏิบัติ มีการนำผลการปฏิบัติมาสะท้อนคิดร่วมกัน วิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และร่วมกันหาแนวทางปรับปรุง
5. เงื่อนไขการสนับสนุน ทั้งด้านโครงสร้างองค์กร เวลา ทรัพยากร และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก

ตัวอย่างการใช้ PLC ในการพัฒนาการจัดการชั้นเรียนที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย ได้แก่ โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย โครงการโรงเรียนสุจริต และโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่ง

เน้นการพัฒนาครูผ่านกระบวนการ PLC และส่งผลให้ครูมีทักษะการจัดการชั้นเรียนที่ดีขึ้น (ประวีตร เอรารวรรณ, 2562)

การวิจัยในชั้นเรียน

สุวิมล ว่องวาณิช (2560) เสนอให้ครูใช้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการชั้นเรียน โดยมุ่งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน เช่นเดียวกับ Mertler (2562) ที่เน้นว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนช่วยให้ครูเข้าใจความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายและพัฒนากลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

การวิจัยในชั้นเรียนมีขั้นตอนสำคัญดังนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2560)

1. การระบุปัญหา ครูสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการจัดการชั้นเรียนที่เกิดขึ้นจริง
2. การวางแผนและพัฒนานวัตกรรม ครูออกแบบและพัฒนานวัตกรรมหรือกลยุทธ์เพื่อแก้ปัญหาโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. การนำไปใช้ ครูนำนวัตกรรมหรือกลยุทธ์ไปใช้ในสถานการณ์จริง
4. การสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล ครูเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบผลการใช้นวัตกรรมหรือกลยุทธ์
5. การสะท้อนผลและปรับปรุง ครูวิเคราะห์ข้อมูล สะท้อนผล และปรับปรุงนวัตกรรมหรือกลยุทธ์

ตัวอย่างหัวข้อการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการชั้นเรียน ได้แก่ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมวินัยเชิงบวก การใช้เทคนิคการสอนแบบร่วมมือเพื่อลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในชั้นเรียน และการพัฒนารูปแบบการจัดชั้นเรียนที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2561)

การส่งเสริมจรรยาบรรณและจิตวิญญาณความเป็นครู

นอกเหนือจากการพัฒนาความรู้ และทักษะในการจัดการชั้นเรียนแล้ว การส่งเสริมจรรยาบรรณและจิตวิญญาณความเป็นครูก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน วิชัย ดันศิริ (2560) ชี้ให้เห็นว่า ครูที่มีจรรยาบรรณและจิตวิญญาณความเป็นครูจะยึดมั่นในหลักความเสมอภาค คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนทุกคนตามศักยภาพ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2562) ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การรักและเมตตาศิษย์ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ซึ่งล้วนส่งผลต่อการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

การประเมินและปรับปรุงการจัดการชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

การประเมินและปรับปรุงการจัดการชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู ติริชัย กาญจนวาสี (2560) เสนอแนวทางการประเมินการจัดการชั้นเรียนแบบองค์รวม ซึ่งพิจารณาทั้งด้านการจัดพื้นที่ การบริหารเวลา การสร้างวินัยเชิงบวก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม การสัมภาษณ์ผู้เรียน และการวิเคราะห์วีดิทัศน์การสอน

Stronge (2561) แนะนำให้ใช้การประเมินตนเอง (Self-assessment) ควบคู่กับการรับข้อมูลป้อนกลับจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร และผู้เรียน เพื่อให้ได้มุมมองที่รอบด้านและนำไปสู่การปรับปรุงที่ตรงจุด โดยเฉพาะในชั้นเรียนที่มีความหลากหลาย ซึ่งอาจมีความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกัน

การพัฒนาวิชาชีพครูด้านการจัดการชั้นเรียนควรเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตการทำงาน อุทุมพร จามรมาน (2560) เน้นว่า ครูควรมีเป้าหมายในการพัฒนาตนเองที่ชัดเจน มีการบันทึกความก้าวหน้า และมีแผนการพัฒนาระยะยาวที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน

บทสรุป

การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลายเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ครูต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างทางวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การประเมินผลที่หลากหลาย และการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ไม่มีกลยุทธ์ใดที่เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ ทิศนา แคมมณี (2563) เน้นย้ำว่า ครูควรเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชน รวมทั้งปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ Weinstein และคณะ (2561) ยังเสนอว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชั้นเรียนและส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียนทุกคน

ในท้ายที่สุด การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลายไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ความเข้าใจในความหลากหลาย และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับพลเมืองในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2560). *การจัดการศึกษาในยุคพหุวัฒนธรรม*. ชัคเชส มีเดีย.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2560). *การปฏิรูปการศึกษาไทย: ข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินการ*.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*
(พิมพ์ครั้งที่ 22). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2563). *การจัดการชั้นเรียน: แนวคิดและแนวปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2562). *การศึกษาไทย 4.0: ปรัชญาการศึกษา เทคโนโลยี และการจัดการ*. โรง
พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2563). *ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง*. มูลนิธิสยามกัม
มาจล.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. จรัลสนิทวงศ์การ
พิมพ์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2560). *ทฤษฎีการประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2559). *การบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2561). *วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา: ศาสตร์แห่งคุณค่า* (พิมพ์ครั้งที่ 6).
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนางค์. (2561). *การศึกษาพหุวัฒนธรรม: มุมมองและการปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุน อมรวินวัฒน์. (2559). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปการศึกษา*. พิมพ์ดี.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2560). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 20). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อมรวิชช์ นาครทรรพ. (2559). *การศึกษาในวิถีชุมชน: การสังเคราะห์ประสบการณ์ในชุมชน*. สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2560). *การออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล*.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- Bear, G. G. (2563). Improving school discipline through positive behavior supports. In *Educational Psychology Review*, 32(2), 363–389.
- Brookhart, S. M. (2563). *How to assess higher-order thinking skills in your classroom*. Alexandria, VA: ASCD.
- Darling-Hammond, L., Hyster, M. E., & Gardner, M. (2560). *Effective teacher professional development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.
- DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., Many, T. W., & Mattos, M. (2561). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work* (3rd ed.). Bloomington, IN: Solution Tree.
- Emmer, E. T., & Stough, L. M. (2561). Classroom management: A critical part of educational psychology, with implications for teacher education. *Educational Psychologist*, 36(2), 103–112.
- Gay, G. (2561). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (3rd ed.). New York, NY: Teachers College Press.
- Hammond, Z. (2562). *Culturally responsive teaching and the brain: Promoting authentic engagement and rigor among culturally and linguistically diverse students*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Hattie, J. (2563). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement* (2nd ed.). New York, NY: Routledge.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2560). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
- Marzano, R. J. (2563). *Classroom management that works: Research-based strategies for every teacher*. Alexandria, VA: ASCD.
- Mertler, C. A. (2562). *Action research: Improving schools and empowering educators* (6th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Nieto, S. (2562). *Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education* (7th ed.). New York, NY: Pearson.
- Pianta, R. C., Hamre, B. K., & Allen, J. P. (2560). Teacher–student relationships and engagement: Conceptualizing, measuring, and improving the capacity of classroom interactions. In S. L. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Eds.), *Handbook of research on student engagement* (pp. 365–386). New York, NY: Springer.

- Rose, D. H., Gravel, J. W., & Gordon, D. T. (2561). *Universal design for learning: Theory and practice*. Wakefield, MA: CAST Professional Publishing.
- Simonsen, B., Fairbanks, S., Briesch, A., Myers, D., & Sugai, G. (2561). Evidence-based practices in classroom management: Considerations for research to practice. *Education and Treatment of Children*, 31(3), 351–380.
- Tomlinson, C. A., & Moon, T. R. (2563). *Assessment and student success in a differentiated classroom*. Alexandria, VA: ASCD.
- Weinstein, C. S., Romano, M., & Mignano, A. J. (2561). *Elementary classroom management: Lessons from research and practice* (7th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Weinstein, C. S., Tomlinson-Clarke, S., & Curran, M. (2562). Toward a conception of culturally responsive classroom management. *Journal of Teacher Education*, 55(1), 25–38.